

LÉPCSŐ

k a r á c s o n y

S lángoló szívvel, égő hittel

mint aki semmit nem veszít el

kincseiből, ha évek telnek,

boldog holnapról énekelnek...

át próbákon és szenvedéseken,

át meredek, rögös ösvényeken,

mégis, mint akiket győzelmes szárnyak

hordoznak, mint akiket hazavárnak...

hiszen előremutat minden óra

Krisztusukkal a szent találkozóra...

Mégis – hiszen szívükben ifjúság van! –

helytállva igaz hűséggel a mában,

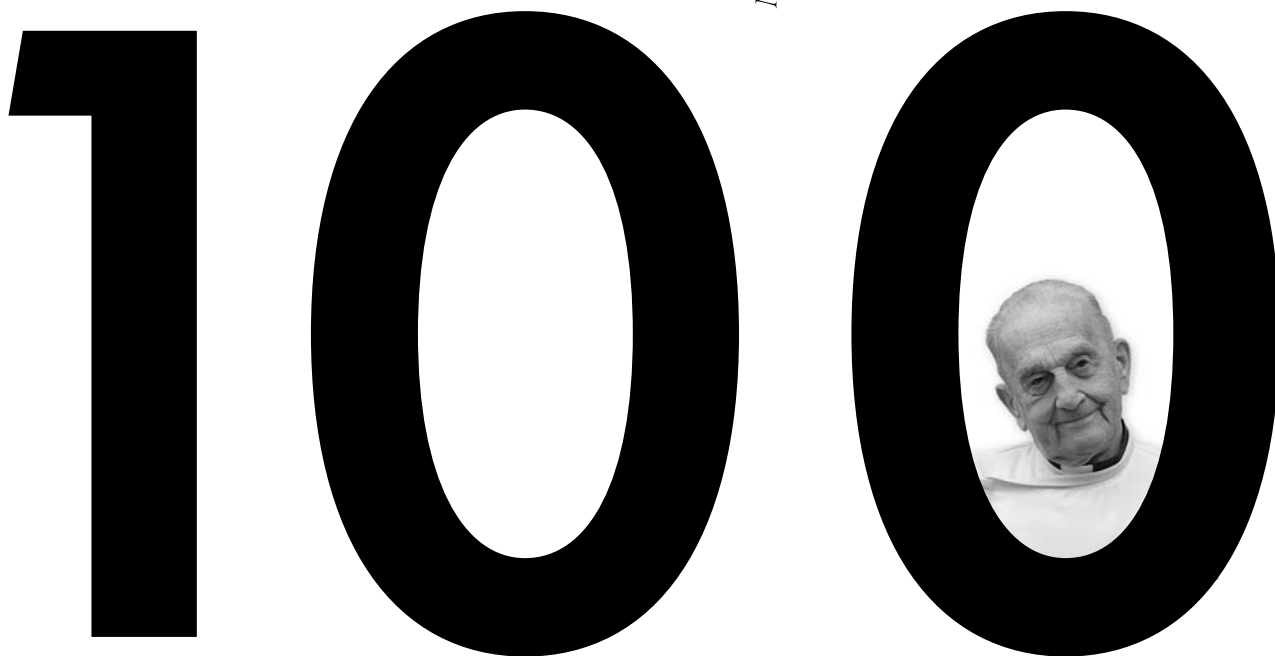
erőfogytán is lankadatlan

szertetben és szolgálatban...

ajkukon el nem nemülő dalok...

Óregem is milyen fiatalok!

TÜRMEZEI ERZSÉBET

Augusztus császár rendeletére népszámlálást tartottak, s mindenkinek a saját városába kellett mennie. A Dávid nemzetségéből való József is Dávid városába, Betlehembe ment. hogy felírassa magát eljegyzett feleségével, Máriával, aki áldott állapotban volt. Amikor elérkezett Mária szülésének ideje, világra hozta fiát és pólýába takarva jászolba fektette, mert nem kaptak más helyet a szálláson. Ugyanakkor az Úr angyala jelent meg a szabadban nyájukat őrző

hogy isteni élet-áldozata árán a benne hívők Isten gyermekei lehessenek és eljuthassanak az örök boldogságra.

Ez a csodálatos Valaki született meg több, mint 2000 évvel ezelőtt, az első Karácsonyon. Maga az Isten hajolt tehát le akkor hozzánk emberekhez. Közénk jött az Isten Fia, aki azonos a Mennyei Atyával, de Betlehemben embernek született, hogy velünk is azonos lehessen.

De történt valami

AMIT KIZÁRÓLAG ISTEN SZERETETE TUDOTT KIGONDOLNI

pásztoroknak és így szólt: „Nagy örömet hirdetek nektek: megszületett az Üdvözítő Dávid városában.” Erre az egész angyali sereg dicsőítő éneket zengett: *Dicsőség a magasságban Istennek és béke a földön a jóakarátú embereknek.*

Próbáljunk egy kicsit belegyönyörködni abba, hogy mi is történt akkor, azon az első karácsonyon? Mít is hirdetett a betlehemi istállóbarlang minden idők emberének? Azt, hogy „úgy szerette Isten a világot, hogy saját Fiát adta neki.”

Emberileg teljesen érthetetlen Istennek ez a szeretete, hiszen az ember szembeállt vele, megszegte törvényeit és teljesen belegabalyodott saját gonoszságába, önzésébe, kegyetlenségébe. Igazán semmi szeretni való nem volt az emberek világában.

A karácsony Isten szeretetének jele

De történt valami, amit kizárólag Isten szeretete tudott kigondolni. A Földön szinte észre sem vették, Betlehem el volt foglalva a népszámlálással. Csak Mária, József és néhány egyszerű pásztor kapott hírt egy igen-igen nagy eseményről. Aztán évtizedekig semmi sem változott – látszólag. De akkor a megszületett gyermek elkezdte hirdetni egészen meglepő örömhíret, és rendkívüli csodákat művelt, valósággal megdöbbsentette környezetét. Ugyanakkor kellemetlenül is vált egyesek számára, s ezek elérték, hogy kérésre fészítve megöljék. Igen ám, de harmadnapra föltámadt és Lelket adta azoknak, akik hisznek benne,

És mindez csak azért történhetett, mert Isten szerette a világot és mindenképpen meg akarta oldani az emberiség tragédiáját. Azért küldte el saját Fiát a földre, hogy megszerezze a bűnös ember számára az isteni bocsánatot és kinyissa neki újra az örökkévalóságot.

Hiszünk az első karácsony szülöttjében

De hallgassuk csak tovább a Szentírás szavait: „Úgy szerette Isten a világot, hogy saját Fiát adta érte, hogy aki hisz benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.”

Tehát nem automatikusan szakadt a világra Isten szeretete Jézus születésével, hanem valójában csak azok élvezhetik a csodás isteni szeretetet, akik hisznek az Ő Fiában, hisznek a karácsonyban, hisznek Jézus születésében, hisznek abban, hogy nem végzetszerű az emberi gonoszság, mert van kiút: a megszületett megváltó Jézus hozta meg: az üdvösség örömhíret.

Az első karácsony nélkül a világ még mindig kilátástalan helyzetben volna gonoszságával. Az első karácsony nélkül nem volna számunkra bűnbocsánat. Az első karácsony nélkül nem lehetnénk Isten gyermekei. Az első karácsony nélkül nem juthatnánk az örök boldogságba.

Mindezt Isten végtelen szeretete tette lehetővé. Szívünk melyéből megköszönjük ezt neki. És hinni akarunk a megszületett megváltó Jézusunkban, teljes szívünk-ből, teljes lelkünk-ből, minden erőnk-ből.

Olofsson Placid OSB.

Egy egyszerű, de szép imádságot szeretnék megosztani Veletek adventi napokra, egy hosszú fél órára, elcsendesedni a karácsonyi időben.

Tegnap a Szűzanya köszöntésére rendkívüli rózsafüzért imádkoztunk a Közösséggel. A titkok csupán az angyali üdvözlétet (Lk 1,26-38) járták körül, a Szentírásból vett szavak után rövid elmélkedés vezette be a rózsafüzér tizedeit.

Üdvözlégy!

V Á R A K O Z Á S M Á R I Á V A L

tünk, Ő munkál általunk, nem hagy magunkra, hogy összeroppanjunk. Ahol Ő jelen van, nincs félelem. Belső békénket az a bizonyosság adja, hogy Akit várunk, eljön és velünk marad.

Üdvözlégy Mária... (10)

Méhedben fogansz és fiút szülsz és Jézusnak fogod nevezni

Isten számára semmi sem lehetetlen. Ez Mária titka:

benne az Isten végbevitte, ami az ember számára le-

Isten elküldte Gábrriel angyalt Galilea Názáret nevű városába egy szűzhöz. A szűz neve Mária volt.

Mit jelent Isten küldöttjét várni? Készek vagyunk a fogadására, akármilyen alakban érkezik? Valóban várjuk az eljövételét? Tiszta már a szívünk? Képesek vagyunk befogadni az üzenetét?

Üdvözlégy Mária... (10)

Bement hozzá az angyal és így szólt: Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.

Az angyal köszöntésének első szava spanyolul Alégrate! (Örvendj!) Vajon mennyire örömmel teli a mi várakozásunk? Az Isten mindent újjá akar alkotni, de várja az ember válaszát. Az angyal szavai ma hozzám szólnak: Örvendj, Erika, mert meg akarom újítani benned a teremtést! Örvendj, mert az Isten bensőséges szeretettel szeret téged és csodálatos terve van veled.

Üdvözlégy Mária... (10)

Az angyal pedig folytatta: Ne félj, Mária!

Le kell tennünk az Úristen elé a félemeinket, amik gátat szabnak szabadságunknak, feltétlen bizalmunknak.

Bármilyen nagy feladatot hoz is az élet, amitől reszke-

hetetlen. Hogyan lehetséges ez? Istennek minden felett hatalma van. Isten arra készít bennünket, hogy egy napon végvezvigyen általunk valamit, amit soha nem álmodtunk volna. Valamit, ami számunkra lehetetlen – de mert az Ő akarata, lehetséges.

Üdvözlégy Mária... (10)

Mária erre így szólt: Íme az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.

Minden imádságnak ezekkel a szavakkal kellene végződnie, ezzel az ámennel: legyen nekem a Te igéd szerint. Tiéd vagyok, a Te szolgálóleányod. Akaratom a Te akaratod alá rendeltem. Ezt kérjük Máriától: hogy tanítsa meg nekünk az Ámen titkát, hogy tudjunk úgy befogadni, elfogadni, mint Mária.

Üdvözlégy Mária... (10)

Szeretettel és egy szívvel-lélekkel Veletek

Mezősi Erika osa

és a Megtérés Közösség, Avila, Spanyolország

Közel húsz éve pakoltam be először úgy a hátizsákba, hogy „megyek népdalt gyűjteni” – szépen éneklő nótafáktól, ritka és öreg dalokat – aztán egyre többször. Énekelni- és mondanivalóm lett elég, de leírnivalóm a sebtiben kölcsönként ceruzával vagy körömheggyel vonatjegyre vésett és elveszett jegyzeteken kívül: semmi. Amíg meg nem hallottam, hogy a dalok környezetében, a dalolás előtt és után mik hangzanak el. A dalról és a dalolásról. Elkezdtem leírni őket. A saját tollammal, fehér papírra.

A dalolásnak való nekikészülődéskor olyan szavak, fogalmak, sőt meghatározások ütötték meg a fülem, amilyenekről még csak nem is olvastam azelőtt. Tetstett, de nem foglalkoztatott. A következő nótáért igazulva hallgattam a nótafák zenei utasításait, hogy miért is kell azt a hangot „megrájni”, „vékonyabbra

nótafa – Pesten, átutaztában! Többszöri visszakerdezőskor kiderült, hogy jól hallok: a „nyútott”, a „mezei nóta” nem tulajdonságot jelöl, hanem műfajt. És hogy e „műfaj” legfontosabb jellemzője a mezőről faluba, hegyről völgybe üzenő énekesek hosszan kitarított, sorzáró hangja. És hogy ez az utolsó, „kierisztett” hang akkor „mezei”, ha „billeg”.

Hangutánzó magyar szavaknak nyitlatlan kincsestára

Akinek a Duna hullámzó háta ilyen világos zenei megfigyeléseket hordoz, biztos tud valamit a „díszítés”-re is, a „melizmá”-ra is, meg a többire. Ekkortól kezdtem gyűjteni az elvont zenei fogalmakra használt szavakat, kifejezéseket, apró megfigyeléseket, tapasztalatokat az éneklésről, a nótát becsmérlő és dicsérő jelzőket, a dalok történeteit.

Billegtesd meg, mint Duna háta a lámpafényt

A S A J Á T T O L L A M M A L , F E H É R P A P Í R R A

venni”, „rengetőleg”, „suhogósán”, „huzalmason” kiadni; miért kell olyan „hatalmason kidobni”, „elkardarítani”; hol van a „hoppantója”, a „vezérverse” és a „pihentetője”; hogy ennek az asszonynak a hangja az „eget karcolja”, annak meg olyan, hogy „kacag alatta a föld”; és hogy a másfalubeliek már „nem a rendes menetin mennek”, a nótát „félreharapják”, mert nem tudják a „dúdnak a szabályait”... És legtöbbjüket szélnek eresztettem!

Majdnem igaza lett volna

Később, amikor már magnetofonnal gyűjtöttem a dalokat – a takarékos felvételkészítésért való ravaszkodást tanulgatva – ilyenkor a „pause” gombot nyomtam meg, óvatosan, a nagy dolgokról lemaradók bólogatós mosolyával. Ha valaki a csángók nyelvén szólott volna, hogy ez „ebből nagy kenyeret nem vág”, majdnem igaza lett volna. Ha...

...1990-ben Gergely Andrással, a kalotaszegi nótafával a 2-es villamosra föl nem szállunk... Leült, kinézett az ablakon, és megkérdezte, hogy látom-e: a Duna túlsó oldalán mind kigyulladtak a lámpák. Látták az utasok, láttam én is. „Na – azt mondta – ezekbe a megnyitott, mezei nótákba azt az utolsó hangot, amit hosszan ki kell tartás, éppen úgy billegtesd meg, mint Duna háta a lámpafényt, hogy aki messzünnet hallja, azt emelje fel!” A hullámtermészetű hangfajtról (vibrato, tremolo) így beszélt a nyugdíjas határpásztor, presbiter, türei

Lassan kezdett kirajzolódni, hogy ez a sok kicsiség együtt egy hatalmas énekesiskola ismeretlen tanítása, azok törött darabja; az alapvetően ösztönös néphagyomány tudati, nyelvi nyoma; a hallhatót láttató költői leleménynek és a hangutánzó magyar szavaknak nyitlatlan kincsestára, megrendítő emberi sorsok gyűteménye.

Magon kótt munka

Az is kezdett kirajzolódni a gyűjtés közben, hogy kié is ez az iskola. Azoké, akiknek a nóta „ajándék az Istentől”, akik „mint púják, fülekbe vették áztat picin”, akik „ha elészerettek egy éneket, akkor má énekeltek is”, akik „belé is nevelődtek teljes egészibe”, akik „örökölték”, akiknek „adták”, akikre „reáhatták”, akikre „reámaradt”, akik „megfogták”, akik „átvették”, mert „fieltek, mint a bagoly”, akiknek „fogott az esze a nótára”, akiknek habár „sok ütte is a fejit, sok meg is fogta”, akiknek „nem kellett, csak két mondat, a hangját felfogták, aztán mentek rajta”, és „nem hattak békit aggyig az ideig, míg az nekik végig nem ment”, azoké, akik nem iskolában tanulták, hanem „maguktól”. A magon kótt énekesek iskolája.

Székellyöldön hallottam, hogy a házat, amelybe „olyan szépen egy helyre koppanánk, magon kótt ács készítette. Magon kótt, mert a mesterségét nem iskolába tanolta, hanem csak úgy né, magába.”

A magyarszováti Csete Árpád mondta: „ha ván hallás, és

van hajlék”, miért menjen ő zeneiskolába? „Minek bosszantsa ő a tanárt?” „Összepászicsa” ő magának a „keserves éneket”, s „kifűjja a nótát a maga sorsa után!” Az ács a deszkát, ő meg a szavakat. Magon kótt munka.

Ez a magon kótt iskola tud a szerkezetről is! A dalok szerkezetéről, amelyről Kodály *Magyarország a zenében* című írásában ez olvasható: „(Népdalainkban)... a vonal többnyire esik. Elején találjuk a legmagasabb, végén legmélyebb hangjait. Explózív kezdet, lelankadó vég, az energia feszültsége a kezdő pillanatban a legnagyobb, végéig egyre alábbhagy. Szalmatűz? Vagy inkább támadó lendület és lemondás arról, amit nem lehet első rohammal megnyerni? Hagyjuk az általánosítás ingoványos talaját.

Bú hozza, kedv hordozza

A régi stílusú, ereszkedő dalokat „pászítgató” mezőszéki csobán ugyanerről így beszél: „A házat az ember az alaptúl kezd, de az ének fordítva van! Az éneket megkezdem a hangomon, a felső hangon... közbülső hangon, és akkor lejövök az alaphoz. S akkor csak rengenem, mint anya a gyermekét.”

És tud az értelmező szótár „egyszerű érzelmet kifejező, rövid lírai mű”-véről: a dalról, magáról. Egyszerű szavakkal villantja fel az „egyszerű érzelem” igazi természetét. Amikor 1992-ben, az áldomásalji 83 éves Hajnal Annát arra kértem, hogy énekeljen, így tért ki: „Má nem. Valamikor ojan kedvem vót, hogy a ház tetejire es felcuppantam, most má még itt es alig cupogok. A dal ojan, hogy bú hozza, kedv hordozza.”

A néphagyomány „észjárása” megközelíthető. De ehhez „új” nyelvet kell megtanulni, egy másik iskola nyelvét, mert a „magas” és a „magon kótt” iskola ma még nehezen érti egymást:

„Lassabban énekeljen, mert alszik a gyermek!”

„Csendesen folyó víz télbe megaluszik.”

„Fiatal koromban hamarabb megtanultam a naótát, mint az éneket.” „A szájamval iénekeljem?”

„Én a testvérömet párszor mögvertem éneklésé... –

Hamisan énekel? – Nem. Mindig nyomon énekölt (tiszán)... mégis magasabb volt a hangja, mint a vele éneklő summáslányoké. Möntem elébe. Piff-puff, letürütem nekije! Hehe... váratlanul érte...”

Tempótól ébred a gyermek? Hangerőtől alszik (fagy) a víz? Mi az, hogy nóta? Mi az, hogy ének? Az ember nem csak szájjal énekel?

Hogy lehet tiszta az, aki magasabban énekel, mint a többi (miért repült a pofon?). Süketek párbeszéde!

A baj – úgy láttam – még ennél is nagyobb, és hátizsák nélkül is utolért, a könyvtárban is fölkeresett. Rám nézett a papírról, Mikes Kelemen leveléből: „Azután a pap felkél, és kinyitott kezeit a fejére teszi, a füleit a hüvelykével bedugja, és igen felszóval, de halkkal énekl: Nagy Isten! Dicsőség tenéked...”

Az iskolai énekórán használt nyelv szótárával megtudjuk-e valaha Mikes Kelemen törökországi leveleiből, hogy a rodostói műezzin hogyan is énekel: hangosan-e vagy halkan? Vagy pedig – mivel nem is nekünk írta, hanem csak úgy, unalmában, szegény száműzött – hagyjuk?

Kinek írta? Melyik iskola szavaival?

Jó volna, ha tisztán megérthetnénk a „magonkótték” minden szavát, tanítását, nemcsak azért, mert még ma is élő énekesek rejtett arcát ismerhetnénk meg, hanem ezzel kicsit a „régiek”-hez is közelebb férközhethetnénk. Talán akkor nem kéne tartósan felhúzott szemöldökkel, süketegor módjára járkálnunk saját műveltségünknek ezen a nem kicsi, de nem is túl nagy területén.

Ha valaki kilukadt csónakunk fódozása közben ránk köszön, hogy:

– Jó napot, sógor! – és mi azt mondjuk:

– Csónakot fódozok! – bolondnak tartanak.

De ha azt mondjuk: – Adjon Isten kendnek is! – akkor azt mondják:

– Milyen szépen fogadta!

Berecz András

Az írás szerzője 1957-ben született, az első dalokat édesanyjától tanulta, aki a híres kunhegyesi táncos, tréfa és nótáfa, Tanka Gábor lányaként sok ilyet tudott. Erdélyben, Moldvában, Felvidéken, Somogyban, Nagykunságban, Nyírségben... dalokat, meséket, tréfkát gyűjtöget. Különféle vargabetűk után, melyek során rakodó segédmunkás, erdőművelő, útkarbantartó is volt, „hajsolt embertársaim örömét ke-resgélő énekes, mese-mondó” lett. Számos lemez, CD, rádió- és televízió felvétel jelzi útját itthon, Európában, az USA-ban és Kanadában is. Műfordítással is foglalkozik. Magyar Örökség-, Prima- és Kossuth-díjas előadó. Egyházközségünk *Vers és Dal* sorozatának többszörös vendége.

Fóliáns méretű kötetek megsárgult oldalain, gondos kézírással, töltőtollal metszett sorokból üzen egyházközségünk egykori eseményeiről a szentimrevárosi háztörténet, a Historia Domus. Az esztendő végén hadd tekintsünk vissza a messzi múltba, eleink karácsony környéki napjaira.

1918

A tragikus kimenetelű világháború után (1914. júl. 28.–1918. október) a katolikus autonómia, az egyházközségi szervezetek létesítése foglalta le az erőket. 1918. december 15-én tartottuk első, alakuló gyűlésünket, melynek értelmében Forster Gyula miniszteri tanácsos lett az egyházközség világi elnöke és Farkas

polnában részesültek hitoktatásban. Június hónapjában kezdődött a maga erejére szorított egyházközség tagjainak összeírása. 1919. aug. 30-án megszűnt a kommunizmus. Szomorú sorsa lett hazánknak, mert utána román megszállás alá került, mely októberig tartott. 1919. október 18–26-ig egyházközségünk népmissziót rendezett a lazarista atyák vezetése alatt a Szent Vince apácák Ménesi-úti templomában. 1919. dec. 21-én hoztuk le ünnepélyes menetben a missziós keresztet kápolnánkba. December 28-án tette le esküjét a dec. 21-én választott vezetőség és képviselő-testület. Ugyanakkor alakult meg a tanács és a bizottságok.

1945

December 2-án hirdettük, hogy Ibrahim utcai rendházunk kápolnája a következő naptól kezdve nyilvános kápolna.

Még az 1945-ös esztendőre jellemző kérést idézünk: „Az új aratásig, mintegy 50 kg grízes, nullás lisztre van szükségünk, hogy elégséges mennyiségű ostyát süthessünk. Adjuk össze már most, hogy vissza ne térjenek a közelmúlt nehézségei; csak ostyatördékekkel tudtunk áldoztatni. Jószándékú misebor felajánlásaitokat is szívesen vennénk.”

Arany oldalak

S Z E M E L V É N Y E K A H I S T O R I A D O M U S B Ó L

Alberik az egyházi elnök. 1919. január 12-én az egyházközség is részt vett a pesti Vigadóban tartott nagy tiltakozó gyűlésen, melyen a katolikus hívek a hitoktatásnak az iskolákból kiküszöbölése ellen tiltakoztak. 1919. febr. 2-án tartotta az egyházközség első közgyűlését a Váli-úti elemi iskola tornatermében. 1919. márc. 21-én ránczúdult a kommunizmus. Március 22-én el akarták venni kápolnánkat, de elálltak attól. A kommunista uralomtól az iskolákban eltiltott vallásitanítás pótlására a ciszterci főgimnázium és a székesfővárosi felsőkereskedelmi leányiskola növendékei a ká-

December 8-án mondtuk a következőket híveinknek: „Régen, a nehéz napokban, a magyarok imádság-fegyvere a szentolvasó volt. Most is fegyverezzük fel magunkat a rózsafüzérrel. Ma a szentmisék után, kérjete minél többen – bárcsak mindnyájan kértétek, férfiak is – a Szent Bernát oltárnál rózsafüzér-tized titkokat a kedvesnővértől. Ebben a hónapban legyen szentolvasós imaszándékunk: „Mindennapi kenyérünket add meg nekünk!” Január első vasárnapján visszaadod a szentmisék végén a kedvesnővérnek, és másikat kérsz az egyházközség új imaszándékára. Ezentúl

minden hónap első vasárnapján, a szentmisék után cseréljük a rózsafüzér-titkokat.” A hónap első vasárnapján, a Szent Bernát oltárnál, később a Szent Szűz szobránál mintegy 8-900-an kértek szentolvasó tizedet, a Rózsafüzér Társulatnak viszont 15-20 tagja volt csupán.

December 21-én, 22-én és 23-án este 6 órakor a plébánia templomban „Szállást keres a Szentcsalád” ájtatóságot tartottunk. „A Legszentebb Éjszakán a plébánia templomban 12 órakor a Kisjézus jászolba helyezése, majd éjféle mise. Kápolnáinkban, az Emmauszban is mondunk éjféle szentmisét.”

1946

Kulturális hirdetés: December 1-én délután 5 órakor a Szent Imre-városi katolikusok kulturális találkozájának keretében bemutatják Rossini: Sevillai borbély című operáját.

December 4-én a nőknek Brisits Frigyes adott adventi elmélkedést, a Szent Imre Gimnázium dísztermében.
December 5-én, a férfiak találkozáján Sulyok Dezső előadását hallgattuk meg: „Karácsony üzenete a katolikus férfiaknak.”

1947

1947 adventjében megtartottuk december 5-én, 6-án és 7-én a férfiak „Három napját”. Hittudós, orvos és jogász beszélt a férfiaknak.

Ádventi hirdetés: Ne csak magad végezd el karácsonyi szentgyónásodat. Hozzáértőidat is kérd gyónásra! Betegeitekhez készséggel megyünk. Szólhattok a ház-apostolok útján is.

December 21-én, 11 órakor a templom kórusának új hangversenysorozata kezdődött, „Egy óra szent zene” címmel.

December 28-án hirdettük: Újesztendő napján a nagymisét rádióközvetítés miatt nem 10.30 órakor, hanem 10 órakor tartjuk. A szentbeszédet Simon Lambert mondja. A templom kórusa talán a legnívósabb kórus volt ezekben a hónapokban Budapesten, és amikor a plébános a rádióhoz fordult azzal a kívánsággal, hogy minden hónapban legalább egyszer rádióközvetítést kér a ciszterciék templomából, éppen a kórus magas színvonala miatt, szívesen teljesítették kérésünket.

1949

Január 16-án adtuk hírül, hogy a Szentatya, XII. Pius pápa 1948. december 9-én kihallgatáson fogadta Endrédy Vendel zirci apátot. Az apát úr kérésére Őszentsége megáldotta a ciszterciék plébániáinak minden katolikus hívőjét, és ezzel áldását adta reánk is, szentimrevárosi katolikusokra.

Ugyancsak ebben a hirdetésben a következőket mondtuk: „Szombatoként este 6 órakor jöjjetek a plébánia-templomba, hogy együtt imádkozzuk el magyarul a ciszterciék esti imáját.”

A következő szavakat, jóllehet a „Deo gratias” jegyében is fogalmaztuk, mert nagyon sokan vettek részt szentmiséinken, a korholás hangsúlyával olvastuk fel január 23-án: „Kérjük a kedves híveket, hogy a templomban sem az istentiszteletet, sem egymást ne zavarják pontatlanságukkal, elkésett járkálásaikkal. Különösen a szentmise végén ne hagyjuk el a templomot addig, amíg az imádságot egyházunkért közösen el nem mondtuk. Egyre többen fordulnak a hívek panasszal a plébániához, mert a zsúfolásig megtelt templomban a szentmise végén, nem egyszer elviselhetetlen a tülekedés.”

Ezen a napon még azt is kértük, hogy az „ősi magyar szokásnak megfelelően énekeljük közösen az egyházi népekeket. A plébánia-templom esti 6 órai szentmiséjén a hívek már együtt énekelnek. A Szentatya óhaját teljesítenétek, ha a már-már elfelejtett szent énekeket közösen énekelve imádkoznátok.”

Ismét figyelmeztettük híveinket, hogy „minden vasárnap – de csak vasárnap – az esti 7 órai harangszókor, énekes latin vesperást és esti imát énekelnek a ciszterci szerzetesek. Előtte néhány perces liturgikus magyarázat. Az esti ima latin-magyar szövege a templom előtt és a sekrestyében kapható.”

December 4-én mondtuk: „A kedvesnővér ad neked a Szentszűz szobránál a szentmise után zacskót, amelyben a hét folyamán hozd a templomba és tedd a Szentszűz szobrához karácsonyi ajándékodat a még nálad is szegényebbeknek, a Boldogasszony szegényeinek. A zacskóba tehetsz élelmiszert, ruhaneműt. A pénzt azonban tegyük vagy a Szentszűz perselyébe, vagy a Szent Antal perselybe.”

December 9-én és 10-én este 18 órakor a plébánia-templomban édesanyák és édesapák, felnőttek részére konferencia-beszédet mondtunk arról: „Kell-e beszélniök, és hogyan beszéljenek gyermekeiknek a tiszta életről, meg a VI. parancsolatra vonatkozó dolgokról.”

1949. karácsonyán hirdettük meg először: „December 28-án, Aprószentek napján, délután 4 órakor a kisfiúkat és kislányokat Betlehem-nézőbe várjuk a templomba. A legkisebbekkel jöjjenek a szülők is.”

vers mindenkinek

A sárga levelek lehullanak a fákról, Isten visszacsukja tokjába az évszakokat; pihenni kell! A nagy természet megáll egy pillanatra; hideg tél következik... A hó veszetten futkározik a fák között... boldog, aki megmenekül a fagytól!

DENCSIK LÁSZLÓ

A leleplezési ünnepség közönsége

Szent Imre jubileumi év, 1930. A Szent Imre házban

Izabella főhercegasszony

Serédi Jusztinián bíboros, hercegprímás szentmisét mond

A főhercegasszony felkéri a Kormányzót a szobor leleplezésére

Az Americana nagykáptalanja

Őrzött album a körtéri eseményekről tudósít

Diákok a szobornál november 5-én

A virág egyetemes világosságjelkép

Az első magyar vers, az Ómagyar Mária-siralom így szólítja Jézust: „Vylag uilaga viragnac uiraga”, azaz „Világ világa, virágnak virága”. A „világ” itt természetesen világosságot jelent. (ld. „napvilág”, „mécsvilág”.) Népdalból ismerős ez az érteleme: „Gyere babám, gyújtsál világot!” A népdal a virág ~ világ kapcsolatot is megőrizte: „Virágéknál ég a világ...”.

Nem mellékes, hogy Krisztust, a „világ világosságát” még a barokk korban is ábrázolják virággyermekként. Például a gyöngyöspatai Jessze fája oltáron, ahol Máriával együtt rózsakehelyből emelkedik ki. A nyelvek közül nem a magyar az egyetlen, mely mindössze egy betű eltéréssel, azaz félrehallhatóan nevezi nevén a két fogalmat.

volt. A népművészetben mindkét formával gyakran találkozunk. Kétértelműségük – vagyis, hogy virág voltuk mellett jelképes fényt is sugároznak – a legtöbbször nyilvánvaló.

Fényszárnyak

A szárny, ha egy állat vagy egy emberi alak vállából nő ki vagy pl. egy angyalnak az esetében, magáért beszél. A csodalény égi voltára hívja fel a figyelmet, azzal, hogy égi haladásra szolgál, tulajdonosa repülni tud vele, csakúgy, mint a görög mitológia táltos paripája, a Pégaszosz; Mohamed emberarcú hátasa, a Buraq; a nagyszentmiklósi kincs 2. számú korszának vadászó fejedelmét szállító táltos lény; a szibériai sámánok némelyikét égből röpítő „pegazus”. A szárnyak a helyü-

Nem agancsok voltak azok...

A FÉNYHORDOZÓ CSODASZARVAS / 2. RÉSZ

Jankovics Marcell rajzfilmrendező, művelődéstörténész, könyvillusztrátor, író, politikus. A *Gusztáv*, a *Magyar Népmesék és a Mondák a magyar történelemből* című sorozatok és egész estés játékfilmek – *János vitéz*, *Fehérlófia*, *Ének a csodaszarvasról*, *Az ember tragédiája* – rendezője, forgatókönyvírója tervezője. Többek között a *Jelkép-kalendárium*, *A fa mitológiája*, *Ahol a madár se jár*, *A Nap könyve*, *Csillagok között fényesség csillag* kötetek szerzője. Kossuth-, Prima Primissima- és Magyar Örökség díjas alkotó. S felhangolója, bevezetője a Kallós Zoltán Alapítvány javára rendezett hangversenyünknek.

Világ és virág között van konkrétabb kapcsolat is. Régi kínai mondás szerint a csillagok az ég virágai, a virágok földre szállt csillagok. A magyar vadvirágnevek között sok „csillagosat” találunk. Íme, egy sor ezek közül: csékcscsillag, csillagbogáncskóró, csillagfű, csillagfürt, csillaghúr, csillagpázsit, csillagos szívfű, csillagvirág. Az egyik legközönségesebb egyszerű vadvirágforma ötszirmú, ritkábbak a hat-, még ritkábbak a négyszirmúak. Ezek a virágok olyanok, amilyeneknek az ember stilizálja a csillagokat. Említést érdemel, hogy a virágok jellemző színe (fehér, sárga, vörös, kék) megegyezik a csillagokéval.

A bibliai Eszter neve mirtuszt és csillagot egyaránt jelent – úgymond – a mirtusz csillag alakú, ötszirmú fehér virága miatt. Eszter a mezopotámiai Istár (Vénusz) istennőnév perzsa változata. (Vö. görög asztron, latin stella, angol star, német Stern, csillag. Angol morning star, német Morgenstern, *Hajnalcsillag*.) A Vénusz bolygót, amit a magyar nép szintén Csillagnak nevezett, a közép-amerikai indiánok 5 ágú csillaggal jelölték. Megleppő egybeesés, hogy az emberáldozataikhoz foglyot szerző háborúikat, melyeket a Vénusz meghatározott konstellációjú kelésekor indítottak, „virágháborúnak” nevezték.

A másik gyakori virágforma a fészkesvirágzatú. Ezek sugárasan sokszirmú tányérkája inkább napszimbólum

kön nem keltenek feltűnést. Hozzászoktunk, hogy a mesebeli lények vállukból kinőtt szárnyukkal repülnek, úgy, mint a valóságban a madarak. Effajta szárnyas szarvast magyarjaink ismertek.

A mitológia szárnyas lényeiről, a bibliai négy lelkes átlatról és az angyalokról tudjuk, hogy nem a madarak, hanem az égitegek szférájában lakoznak. A Pégaszosz csillagkép (Pegasus néven); az apokaliptikus fenevadak a Bika-korszak égnegyed- és évszakjelző csillagképeit testesítették meg eredetileg; a fényességet árasztó angyalokról a gnosztikus és apokrif iratokból derül ki, hogy valójában csillagokat, csillagképeket, bolygókat, elvont csillagászati fogalmakat személyesítettek meg. Ez rendszerint az ábrázolásukból is kiviláglik. A szárnytollak sugaras elrendeződése, az aranyszőke hajkoszorú, a glória, a fényforrástól (fejtől) távolodva sötétülő tónusok, a homlokon ékeskedő csillag (XIX. század végi, giccses szentképeken és karácsonyi levlapokon), a karácsonyi díszek szimbolikája mind erre utalnak.

Amikor Jézus születését az angyalok a pásztoroknak, majd a napkeleti bölcseknek fényességben megjelenítik, valójában az történik, hogy a hajdani csillagnézők e két csoportja, a pásztorok és a mágusok, a csillagok állásából kiolvassák az új korszak (királyának) eljövetelét.

Természetesen a madarak mint (l)égben röpdőső szárnyas lények maguk is égitestjelképpé, főleg napállatokká váltak. A napmadár többértelmű jelkép. Utal arra, hogy az égitest látszólagos égi haladása a madárra emlékeztet, szimbolizálja az elhunyt égbe távozó lelkét (ezen út egyik állomása rendszerint a Nap), és jelképezi az égitest fényét.

Szárnyas napkorong

A fény szárny metafora egészen különleges példája a szárnyas napkorong. Helyszűkében itt nem részletezhető feltevésem szerint ez az ábrázolási forma nem az égitest repülését, lebegését jelzi. Ez a jelkép csak abban az övezetben fordul elő, ahol olyan gyakori a nap-

nak kifürkészése mérhetetlenül fontos lehetett a számukra. Hajdani műveltségeink között kimutatott kapcsolat alapján állíthatjuk, hogy mind a szibériai madársugaras nap, mind az iráni szárnyas napkorong ismert lehetett őshazában élő eleink előtt. A szarvasagancsok között lebegő Nap mindenesetre analóg kép a szárnyas napkorongéval. Sőt, egy előlnézettű agancskorona és egy kiterjesztett szárny pár tollas szerkezetét összevetve, a kettő hasonlósága nyilvánvaló.

De közelítsük meg gyakorlatiasabban a kérdést. A szkíta, pártus, hun, permi, kaukázusi, bizánci csodaszarvasábrázolások többségén a szarvas ragadozó madárral együtt látható. Ezek az ábrázolások megörökíthetnek közönséges vadászjelenetet, illusztrálhatják a csoda-

fogyatkozás (Közép-Amerikában, Egyiptomban, Mezopotámiában, Iránban), hogy rendszeres megfigyelés és tapasztalatgyűjtés tárgyává válhatott. Napfogyatkozásakor például azt látjuk, hogy a Nap belső koronája vagy virág alakú, azaz egyenletesen veszi körbe a Napot, vagy csak kétoldalt terül ki szélesen. Ez utóbbi esetben a belső korona alakja kiterjesztett szárnyú madárra emlékeztet. A virág alakú korona naptevékenységi maximumot, a madár alakú naptevékenységi minimumot jelez. A naptevékenység eme két szélső értéke a földi időjárásban jelentős eltérést eredményez. Ingadozása döntő mértékben befolyásolta a hagyományos agrártársadalmak sorsát. Belátható, hogy a naptevékenység előrejelzése, a napisten hangulatá-

szarvasmonda totemisztikus ősváltozatát, és – feltételezem – tanújelei lehetnek annak a folyamatnak, amelynek során a szarvas és a madár eggyé válik, összetett csodalény lesz belőle. Olyan elv szerint, mint az a ragadozómadárból és négy lábúból összegyúrt griff, amely épp a csodaszarvas-ábrázolások másik főszereplője.

Sassal nagyvadra

Szakmai körökben ismert, hogy Közép- és Belső-Ázsiában őzre, szarvasra ma is vadásznak nagyobb termetű ragadozó madárral, idomított szirti sassal. A solymászat eme formáját (sassal nagyvadra) a barokk-kori Magyarországon még bizonyosan űzték. A noszvaji

templom famennyezetének egyik XVIII. századi táblája özre támadó sast ábrázol. A Lehel-kürtjén látható csodaszarvas hátára ragadozó madarat faragott az ismeretlen művész. Ez a kompozíció emlékeztet azokra a szaka, hun, pártus állatküzdelem-ábrázolásokra, amelyeket csodaszarvasmondánk totemisztikus előképeinek szokás tekinteni. Egyfelől tagadhatatlanul vadászjelenetet ábrázol, másfelől különös jelek: a vadász felé forduló feje, nyakörve és az agancsán csüngő pereg, kiemelik a közönséges vadak köréből.

Ami a visszapillantó fejtartást illeti, magában véve természetesen viselkedésnek is tekinthetnénk az üldözőjére felneszelő vad részéről. Csakhogy ez az ábrázolás időben és térben igen széles körben ismert, különösen nagy számban népművészetünkben, nem egyszer úgy, amint szájából kivirágzó beszéddel visszaszól üldözőjének. De ha nem is beszél a vadászhoz, ez a testtartás óhatatlanul a monda- és legendabeli csodaszarvasokra jellemző, hiszen az a dolguk, hogy meg-megállva, visszanézve maguk után, egy adott helyre csalogassák üldözőiket, ahogy teszi ezt a mondabeli Eneh, a váci egyház alapítási legendájának gyertyás agancsú szarvasa és – feltevésem szerint – a zöldhalompusztai szkíta aranyszarvas. Filmes, grafikus szemmel nézve ugyanis az aranyszarvas fejtartása a mi tekintetünket a háta mögé irányítja, a láthatatlan vadászra. A szkíta szarvas egymagában is mintha a csodaszarvasmondát mesélné el.

Raadásul nincs is egyedül. A figyelmes szemlélő a füle mögött fölfedezhet egy sólyomfejet, mely már nem szarvast támadó madárnak hat, hanem a testrészének tűnik. Űzött és űző egygyé válik, a madár a szarvas fejébe olvad. Ennek valós alapja az, hogy a madár a hozzá képest nagytestű vadnak a fejét, szemét támadja.

Lobogó, hegyes lángra emlékeztet

Van más különös jegye ennek az állatnak. Mint sok szkíta aranyszarvasnak, az ő agancsa is végletekig stilizált, ugyanakkor rendhagyó a többiéhez képest. Lobogó, hegyes lángra emlékeztet, olyasfélére, amilyen majd a muzulmán angyalok glóriája lesz.

Az agancs fényjelképpé válásának persze valóság alapja is van. Ha az ember szarvasbőgés idején az alkonyi homályban megpillant egy szarvast, először a lecsiszolt agancsok fehéren világító ágcsúcsait veszi észre. Olyanok, mint a gyertyák...

Következtetés

Mi következik számomra mindebből? Azt állítom, hogy a Szent László-i látomás nem a krónikás fejből patant ki, nem is keresztény legendszerzők tollán körvonalazódott, bár mint véletlen ráhibázást ezt sem zárhatom ki, de ha logikus fejleménynek tekintem, keleti, ázsiai szkíta eredetű képzetnek kell lennie, amit

Árpád magyarjai az őshazából hozhattak magukkal örökségként. Tény, hogy a fényes szárnynak látott agancs képéhez a formáját tekintve legközelebb a két pazyryki szárnyas szarvas maszk áll. És jelen tudomásom szerint az agancsszárnyaknak Pazyryk a világon az egyetlen lelőhelye.

Ott lebegett a magasban

A szkíta és a magyar kép(zet) közt feltételezett kapcsolatot alátámasztja, hogy a lovagkirály alakja körül kialakuló legendárium több más eleme is keleti eredetű. Maga a csillagcsoda, ami szentté avatásához szolgált igazolásul. III. Béla kérésére III. Celesztin pápa két bíborost küldött, hogy a király nagyváradi sírjánál történt csodákat felülvizsgálják. Miután több csodás gyógyulás szemtanúi lehettek, egy égi jel végképp meggyőzte az olasz csodaszakértőket. 1192. június 27-én, déltájban a váradi székesegyház fölött fényes csillag gyúlt ki, s ott lebegett a magasban két órán át. László napját, a szokástól eltérően, azóta sem halála, „égi születésnapja” évfordulóján üljük, hanem június 27-én, a csillagjelenés napján.

A csodák valóság alapja: a mondott időszakban a Sirius – az égbolt legfényesebb csillaga – együtt áll a Nappal, ami azt jelenti, hogy ha a két vizitátor déltájban, a déli irányban nézte a székesegyház feletti eget, a Sirius valóban ott lebegett 2 órán át, csak nem látták, mert a fénye beleolvadt a Nap fényébe. De művelt emberek lévén, tudhattak róla – és nekik csoda kellett. És hogyan szólítja Szent Lászlót a XV. századi magyar ének? „Cyllagok kozoth fenesseges cyllagh”, vagyis „Csillagok között fényességes csillag”.

Még meggyőzőbb származásbeli kapcsolatot jelez az a két szkíta arany övveret, mely a Szent László és a kun legendája záróképeként, a fejbenezés-jelenetnek legkeltebb és jószerivel legrégebbi előképe. A Szent László és a kun közt lezajló legendabeli küzdelem sajátosságainak, amilyen a sebezhetetlenség egy pont kivételével, a fegyvertelen birkózás, az Achilles-ín elmetszése, a többi honi és külföldi, elsősorban keleti párhuzama is jól ismert a szakkutatók előtt.

Bármilyen nagy az idő- és térbeli távolság a pazyryki szárnyas szarvas maszkok és a Krónika keletkezése között, a Szent László-i legendárium tér- és időbeli folytonosságot jelző párhuzamai azt áthidalhatónak mutatják. Hogy a Pazyrykban temetkezők agancs-szárny képzet eleinknél fennmaradhatott a Képes Krónika idejéig, azt segítette az – úgymond – kedvező szellemi közeg, mely a fényszimbolika hasonló, fentebb ismertett képeivel élt.

Jankovics Marcell

Egy évre költöztünk feleségemmel az Egyesült Államokba, és Bostonból nézve próbáljuk megérteni ezt a kontinensnyi országot, melyben az 50 állam mindegyike különböző világot takar, a népesség pedig, úgy mondják, 11 „nemzetre” tagozódik. Ekkora földrészen hatvannál több területi és nemzetiségi egységet látva máris szinte Európában éreztük magunkat...

Levél az Újvilágból

TEADÉLUTÁNOK BOSTONBAN

Érdekes megtapasztalni egy olyan társadalom működését, amelynek tagjai jó eséllyel olyan családokból kerülnek ki, ahol a szülők illetve nagyszülők még egy másik országban születtek. A nemzeti identitás mögött nincs sokszázéves történelem, az összetartó erő sokszor az „itt akarok boldogulni” érdekszövetsége.

A nemzetiségi hovatartozás sok család és közösség életében fontos pontot jelent; a városokban olasz negyedek, koreai városrészek és magyar házak sorakoznak – mintha mindenki csak ideiglenesen jött volna ide, egy kis hazával feltöltve. A helyi magyar közösség iskolájában például karácsonykor töltött káposztát készítenek, a cserkészcsapat tagjai pedig a New Jersey-ben tartandó Kodály-napra készülnek.

Nem véletlen tehát, hogy az emberek általában nagyon tisztelik egymás nemzetiségét, háttérét – és ez a tolerancia rengeteg hétköznapi eseménybe is beszívárog. A kultúrák és népek a legkülönbözőbb módon erősítik itt egymást. Az emberek (legtöbbször) kedvesek, (legalább a felszínen) érdeklődők és (általában) mindent megköszönnek. Az egyetemi kápolnát úgy alakították ki, hogy bármely vallás közösségének otthont adhasson. Jó érzés ilyen közegben élni.

Azonban amilyen sokszínű ez az ország, annyira individualista is: a szociális háló minimális, az élet legtöbb területén azt kapod, amit meg tudsz fizetni – az egészséget és az oktatást pedig csillagászati áron mérik. A munkahelyi teljesítmény így kiemelt fontosságot nyer,

kényelmes életet biztosítva a jól keresőknek és gyors lecsúszást garantálva a munkából kiesőknek. A vadnyugati világ érdekes öröksége ez.

Különösen izgalmas volt 2016, az elnökválasztás éve.

Feszültséggel teli időszak, ahol a politika egymás ellenében játszotta ki az amerikai identitást (Ki az amerikai?) és az amerikai ideológiát (Mit cselekszik egy amerikai?). Világszerte divatos recept ez, de itt, ahol a

népek és nemzetek furcsa és fiatal keveréke él, különösen érzékeny területeket talált el. Tanulságos volt figyelni, ahogy egy ország hagyja, hogy a politika sebeket ejtsen rajta – és biztos, hogy sokat tanulhatunk a gyógyulási folyamatból is.

Érkezésünkkel valaki azt mondta: úgy tekintünk erre a világra, mint egy kamaszra, és nemcsak ennek a társadalomnak a „kora”, vagyis az európaihoz képest rövidke története miatt. Kamasz ország, mert szentül meg van győződve az igazáról és azt nem is rest hangoztatni; mert mohón éli fel az erőforrásait rövid távú célok érdekében; mert zseniális és világra szóló eredményekre képes, ha arra összpontosít; mert szívesen vállal kockázatot, de a korrekciót a jövőre hártja; mert számára mindenki nemzeti hős a focistától az államférfiig. Kamasz társadalom, amely lehet, hogy az idő előrehaladtával kicsit felnőttebb lesz: sok – jelenleg elmentmondásos és merész – dolga normalizálódik majd, de addig még jó néhány meglepetést fog okozni a világnak. Az USA, mint egy nagy kamasz – ez a gondolat számos esetben tette könnyebbé az itt tapasztalt reakciók megértését.

Egy év nem olyan hosszú idő, csak arra elég, hogy az első élményeinket megszerezzük. És hogy milyen itt vendégként élni: tanulságos és lelkesítő. Mindenkinek csak ajánlani tudjuk!

Rudan János

Az írás szerzője informatikus, a Boston University ösztöndíjas kutatója. Családja révén gyerekkora óta a Szentimre városához kötődik. A Szent Imre Gimnázium cserkészcsapatának tagja.

Az utóbbi időben a katolikus egyház számos vezetője – élükön Ferenc pápával – a korábbiaknál gyakrabban hangsúlyozza a szegények iránti felelősségünket. Ezeket a megnyilvánulásokat a baloldali média látható lelkesedéssel idézi. Miközben örvendetes, hogy keresztény gondolatok ebben a közegben kedvező színben jelenhetnek meg, helye lehet a gyanakovásnak is: vajon nem ért félre valamit alapvetően az egyház üzenetéből a szekuláris-baloldali közvélemény?

Sőt, amikor valamiféle társadalmi igazságosságot kérnek számon rajta, rövid úton helyre teszi a demagógokat: „Amikor Jézus Betániában a leprás Simon házában tartózkodott, odament hozzá egy asszony. Alabástrom edényben drága illatos olajat hozott, s ahogy ott ült az asztalnál, a fejére öntötte. Ennek láttára a tanítványok bosszankodtak: Mire való ez a pazarlás? Hisz jó pénzért el lehetett volna adni, s az árát a szegények között osztani. Jézus észrevette, s így szólt hozzájuk: Miért bántjátok ezt az asszonyt? Hisz jót tett velem. Sze-

Leginkább Júdást bosszantotta fel

MIÉRT SZERETI A MÉDIA, HA EGYHÁZI VEZETŐK A SZEGÉNYSRŐL BESZÉLNEK?

A szerző újságíró, szerkesztő, az építőipari-építészeti kiadványokkal és portálokkal foglalkozó Artifex Kiadó egyik vezetője, az Érmeháló.hu honlap főszerkesztője. Több könyv szerzője: a közelmúltban jelent meg *A keresztény Európa szentjei* című – gyerekeknek, családoknak szóló – kötete, mely a tavalyi hasonló *Magyar szentek élete* című könyv folytatásának is tekinthető. Nős, három gyermek édesapja.

Avagy nem arról van-e szó, hogy saját doktrínáját látja igazolva, mely szerint az egyház egyetlen igazolható funkciója, hogy valami „társadalmilag hasznosat” csináljon? No persze, így érthető, ha üdvözlik: az egyház rátalált arra a feladatra, melyen a baloldal is régóta fáradozni látszik, a „szegénység problémájának” megoldására...

Azaz – úgy tűnik – legalábbis fenntartásokkal érdemes csak örülnünk az egyház újkeletű népszerűségének ezen a téren. Arra mindenesetre jó alkalom, hogy magunk is eltűnjünk: ténylegesen milyen felelősségünk, milyen feladatunk van a szegénység problémáját illetően?

Az egyháznak nem feladata, hogy megoldja a szegénység problémáját

Ha röviden szeretnénk megfogalmazni, hogy mi is az egyház feladata, valami ilyesmit mondhatunk: Jézus Krisztus örömhírének hirdetése, valamint magának Jézus Krisztusnak képviselete, megjelenítése ezen a világon. Maga Jézus sem a szegénység problémájának megoldásán fáradozott. Segített azoknak, akik betegek vagy éhesek voltak, ha „megesett rajtuk a szíve” vagy ha csodajellekkel valami fontos dologra irányíthatta a figyelmet, de intézményes megoldást ilyenfajta társadalmi problémákra nem keresett, nem szorgalmazott.

genyek mindig lesznek veletek, de én nem maradok mindig veletek. Amikor az illatos olajat testemre öntötte, a temetésemre tette.” Az evangélista szerint az eset leginkább Júdást bosszantotta fel, aki azonmód el is ment a főpapokhoz, hogy elárulja Mesterét. (Mt 26,6-16)

Kétségtelen, az egyház régi hagyománya a szegények segítése. Ennek célja egyfelől az, hogy a szegények körében is hirdesse az örömhírt, másfelől az, hogy a nélkülözőkben a szenvedő Krisztust szolgálja. A keresztény karitás tehát alapvetően nem azzal függ össze, hogy az egyház valamiféle strukturális bajt, igazságtalanságot látna, melyet feladatának érezne orvosolni.

A keresztény embernek sem feltétlenül dolga, hogy megoldja a szegénység problémáját

A fentiekkel nem azt akarjuk állítani, hogy a szegénység problémája egyáltalán nem létezne, illetve hogy ne lenne szükség a gondok enyhítése céljából létrehozott intézményekre, szeretetszolgálatokra, szociális ellátórendszerre. Az egyház, a keresztény közösség nagy becsben tartja azokat az embereket, akik ilyen jellegű munkában találják meg élethivatásukat, s azokat is, akik a szabadidejükben végzett önkéntes munkával és/vagy pénzzel támogatják ezt a szolgálatot.

De el kell fogadnunk azt is, hogy nem minden embert, s nem minden keresztény embert szólít ilyen területre a

hivatása. Egyesek az elesett, rászoruló embertársaik segítéséhez kapnak talentumokat, mások pedig más feladatokra, melyek ugyanolyan értékesek lehetnek: az ifjúság oktatására és nevelésére, tudományos kutatásra, kétkézi munkára, üzleti tevékenységre vagy egyebekre.

Vagyis a szegények sorsáért úgy általában nem vagyunk felelősek (legalábbis akkor nem, ha hivatásunk, illetve valamely társadalmi szerepvállalásunk nem az ő szolgálatukra szólít). Azokért az emberekért viszont kétségtelenül felelősek vagyunk, akiket ránk bízott az Úr: családtagjainkért, rokonainkért, munkatársain-

Nem kötelező tehát minden keresztény embernek a szegénység problémáinak megoldására összpontosítania az energiáit. Viszont igenis kötelező minden keresztény embernek szembesítenie önmagát azzal a kérdéssel: *életével, munkájával a közjót szolgálja-e?*

Ha semmi olyat nem tudunk felmutatni, amivel megpróbáljuk jobbá tenni a világot és Isten országát építeni, az bizony baj... De ennek nem az az egyetlen lehetséges módja, hogy a szegényeken segítünk.

A szeretet parancsa nem arra kötelez, hogy megoldjuk a szegénység problémáját

A szeretet – lényegénél fogva, s ahogy azt Jézus értette – sosem elvont struktúrákra, problémák megoldására irányul, hanem konkrét személyekre. Azaz nyilvánvalóan olyan emberekre, akiket személyesen ismerünk.

kért, s valamilyen módon mindazokért, akikkel legalább egy „mi van veled?” szintű kapcsolat összeköt minket.

Ha ennek tudatában figyelniénk egymásra, s információkkal, tanácsokkal, gondoskodással – mikor mivel – segítenénk egymáson, és ha minden ember a maga személyes hatókörében jó lélekkel törekedne erre; nos, akkor talán nem is létezne olyasmi, amit „a szegénység problémájának” nevezünk.

Bethlenfalvy Gábor

Karolina út 56. Akkoriban városszélinek számított ez a környék, szabad rétekekkel, foghíjas telkekkel, épphogy megjelentek erre az első négy-ötemeletes házak. Közöttük ez az épület.

Az íróról készült életrajzi kronológia első kötetében (Lakatos István, 1997) olvashatjuk: „1944. március 21. Németh László és Illyés Gyula megtudja, hogy – Kodolányi Jánossal, Szabó Dezsővel, Veres Péterrel együtt szerepelnek a Gestapo listáján – a letartóztatandók

pest angolszász bombázása, s a levegőben tündöklő muslicák elől énnekem is a közös óvóhelyre kellett menekülnöm. Először fönnmaradtam, de ebbe Mariska néni nem akart belenyugodni, ha a ház rám dől, hogy számol el velem a hűgának. Tehát az első szíre-nahangra uzsgyi a lépcsőnek, a fejem elfordítva ki a kapualjon; riasztás után szaladtam, s akkor ugrottam be, mint akit az utcán ért a sziréna, egy kapualjba. Így volt egy kis írói hasznom is: az óvóhelyen a szabad

Uzsgyi a lépcsőnek

A H O L N É M E T H L Á S Z L Ó B U J D O S O T T

Az író portréja

Cikkünk szerzője művelődéstörténész, a Varsói Egyetem tanára, József Attila-díjas író, 15 önálló könyve látott napvilágot. Az egykori József Attila (most Szent Imre) Gimnáziumban érettségizett 1963-ban, szűkebb hazája a Szentimreváros. Szenvedélye a csavargás az Adriától a Balti-tengerig.

között.” Visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy az író budai lakásából bement tájékozódni a városba, majd a márciusi alkonyatban elindult haza, s a Törökvezs út környékén találkozott Illyés Gyulával, aki föltehetően éppen őt kereste. A ház közelében megálltak, mert két fiatalembert vettek észre a kapu előtt, detektíveket sejtettek bennük. Amikor sikerült hazatelefonálnia, megtudta, hogy felesége Felsőgödre, a szüleihez készül a gyerekekkel. Úgy gondolta, ő is utánuk indul, s elhívta magával Illyést is. A költőért néhány nap múlva eljött a felesége, és eltávoztak Felsőgödről.

Évek múltán így emlékezett vissza Németh László a következő napokra (*Homályból-homályba. Életrajzi írások I.*, 1977): „Illyésék elvonulása után Ella énnekem is más búvóhelyet keresett, hiszen Felsőgöden anyni, mintha otthon lettem volna: a nagynénjéhez protezsált be a Karolina útra. Mariska néni ekkorra már férjhez adta, kinősítette három gyermekét, a Püspök gyerekeket, a férje (Ella anyjának a bátyja, akiben sosem volt öröme) otthagytta szerencsére – s ő ott ült a hajdani házban, egy szép, kétszobás lakásban egyedül... Abban, hogy engem odavegyen, ő semmi hőstetet, még csak veszélyt sem látott, inkább mulatságot, hogy mit szólnak a házbeliek, a volt lakói, ha rájöttek, hogy az öreg Püspökné egy 'fiatalembert' rejteget a lakásában. S valóban: mindjárt az első vagy második nap be is kellett ágyaznia valami hivatalos lakásnéző elől a párnái közé. Hamarosan azonban súlyosabb vizitek fenyegették inkognitomat: megkezdődött Buda-

percekben, az ellepett udvaron új lakókat s betévedteket ismertem meg, jellemző társalgásokat hallgattam ki. Különösen jól emlékszem egy hosszú, több órás lé-giriadóra, amelyet a mai Bartók Béla út egyik házának a pincéjében, de inkább a hátsó udvaron beszélget-tünk át... Akkor kaptam egy kis ízelítőt – a tíz-egy-néhány év múlva (vagyis 56-ban!) oly meglepő vizsgát állt ki pesti vagányságból, és sajnálkozva jöttem el közülük, de büszkén, hogy épp olyan akasztófahumorról álltam, mint ők, a falmozgató dörrenéseket.”

Április 9. után kiderült, hogy nincs közvetlen veszélyben, s eltávozott a Karolina útról. A Németh-család ostrom alatti heteiről Magda leánya írta meg emlékezéseit (*Mélységből-mélységbe*, 2010). A letartóztatandók listáján még egyszer rajta volt az író, amikor 1945 márciusában a kommunista kézbe került rendőrség Békésen foganatosította is egy nap erejéig.

Kiss Gy. Csaba

Jelen írás a szerző „Szentimrevárosi Athenas” címmel indított sorozatának része, amely kerületünk irodalomtörténeti múltjáról készít tartalmas pillanatsfelvételeket.

szia
Szent Imre Alapítvány